

УДК 378.091.3 – 051

Катерина Галацин, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови технічного спрямування
Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”

Світлана Орлова, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ (АНГЛОМОВНОЇ) КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розкривається сутність поняття іноземної компетентності особистості та особливості її формування у студентів вищих навчальних закладів. Аналізується зміст проектного навчання та його роль у формуванні англійської комунікативної компетентності; характеризуються управлінські функції викладача англійської мови у підготовці студентами проекту.

Ключові слова: проект, проектне навчання, компетентність, іноземна компетентність, формування англійської комунікативної компетентності студентів.

Рис. 1. Літ. 10.

Екатерина Галацин, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры английского языка технического направления
Национального технического университета Украины “Киевский политехнический институт”

Светлана Орлова, кандидат психологических наук,
доцент кафедры иностранных языков естественно-математических специальностей
Восточноукраинского национального университета имени Леси Украинки

ПРОЕКТНОЕ ОБУЧЕНИЕ В ФОРМИРОВАНИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ (АНГЛОЯЗЫЧНОЙ) КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТОВ ВИЩИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье раскрываются сущность понятия иноязычной компетентности личности и особенности ее формирования у студентов высших учебных заведений. Анализируется содержание проектного обучения и его роль в формировании англоязычной коммуникативной компетентности; характеризуются управленческие функции преподавателя английского языка в подготовке студентами проекта.

Ключевые слова: проект, проектное обучение, компетентность, иноязычная компетентность, формирование англоязычной коммуникативной компетентности студентов.

Kateryna Halatsyn, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the English and Technical Orientation Department
National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”

Svytlana Orlova, Candidate of Psychological Science,
Associate Professor of the Foreign Languages of
Natural and Mathematical Specialties Department
East European Lesya Ukrainka National University

PROJECT-BASED LEARNING INFORMATION OF FOREIGN (ENGLISH LANGUAGE) COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article analyzes the essence of the concept of the foreign language competence of the personality and features of its formation in the students at higher educational institutions. The content of project-based learning and its role in the formation of English-speaking communicative competence is analyzed; the administrative functions of the English teacher in preparation of students of the project are characterized.

Keywords: project, project-based learning, competence, foreign language competence, formation of English-language communicative competence of students.

Постановка наукової проблеми, її іншими державами зростають вимоги до актуальність. У сучасних умовах професійної підготовки майбутніх фахівців. Інтеграції України до Європейського Йдеться не лише про їх високу професійну простору, в період реформування її відносин з майстерність, про готовність до праці в нових

ринкових відносинах, але й про формування іншомовної компетентності.

Навчання іноземної мови сьогодні є важливою складовою професійної освіти, що має забезпечувати студентів не тільки відповідним рівнем знань мови, вміннями та навичками використовувати її у різноманітних ситуаціях, але й сприяти успішній реалізації потенціалу навчального предмета [5]. А відтак, проблема пошуку нових шляхів формування іншомовної (англомовної) компетентності у студентів вищих навчальних закладів є складною й потребує її теоретико-практичного вирішення. Звідси логічним є акцент саме на проектному навчанні, яке активізує самостійність студента, мобілізує мислення, забезпечує пізнання нового не від теорії до практики, а, навпаки, теоретичне осмислення через застосування, що власне й визначає специфіку вивчення англійської мови, головним компонентом змісту навчання якої є не основи наук, а способи діяльності: читання, говоріння, аудіювання, письмо.

Отже, проблема формування іншомовної компетентності студентів вищої школи шляхом застосування методу проектів як одного із інтерактивних методів є *актуальною*.

Аналіз наукових праць з досліджуваної проблеми. Проблема формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вищих навчальних закладів є не новою і достатньою мірою розробленою вченими (праці А. Борозенець, Н. Гавриленко, К.Галацин, О. Григоренко, М. Євдокімова, В. Зикова, Е. Комарова, Н. Кучеренко, Т.Лукіна, Ю. Маслова, О. Метьолкіної, О. Фадєйкіна та ін.). Так, наприклад, Ю. Солоднікова, іншомовну комунікативну компетентність розглядає як одну із важливих умов вдосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця. Авторка зауважує, що саме іншомовна комунікативна компетентність є комплексним особистісним ресурсом, що забезпечує можливість ефективної взаємодії у процесі використання іноземної мови як засобу вирішення важливих професійних задач [8]. У свою чергу, О. Яшук [10] стверджує, що у процесі навчання іноземної мови у ВНЗ процес формування комунікативної компетентності мусить обов'язково відповідати сучасним вимогам до професійної підготовки, а відтак підвищувати й її ефективність на основі: 1) розгляду й аналізу різних підходів і напрямів, що визначають роль комунікативної компетентності в розвитку сучасного суспільства; 2) визначення вимог до студента як особистості, як фахівця, що володіє іноземною мовою на необхідному рівні; 3) визначення

змісту, форм і методів формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця; 4) формування розвитку іншомовної комунікативної компетентності за різними видами мовленнєвої діяльності [6].

У контексті дослідження конструктивним є визначення іншомовної комунікативної компетентності як комплексу знань, умінь і навичок, які дають змогу успішно використовувати іноземну мову (в нашому випадку – англійську) для спілкування у професійній діяльності задля як професійного самовдосконалення, так і особистісного становлення та розвитку [3].

Оскільки іншомовна комунікативна компетентність як складна інтегративна особистісна властивість майбутнього фахівця містить дві взаємообумовлені складові: діяльнісну (уміння, знання, навички та способи здійснення професійної діяльності) та комунікативну (уміння, знання, навички та способи здійснення професійного спілкування) [9], то в програмі з англійської мови для вищих навчальних закладів стверджується, що метою навчання іноземної мови у вищій школі є оволодіння мовою як засобом комунікації, який сприяє розвитку у студентів здатності використовувати її як інструмент спілкування в умовах взаємодії в полікультурному просторі та набуття професійно-спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання майбутньої професійної діяльності [7].

Отже, як свідчить аналіз педагогічної та методичної літератури, проблема формування англомовної комунікативної компетентності досліджувалася в різних аспектах. Однак, як переконує реальність практичної діяльності вищої школи, досліджувана проблема залишається вельми актуальною. Студенти недостатньою мірою вмотивовані на навчання англійської мови, а відтак і рівень їх знань не відповідає вимогам сучасності. Саме тому **метою статті** є аналіз особливостей застосування проектного навчання у ВНЗ задля оптимізації формування іншомовної компетентності студентів – майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для твердження, що проектне навчання за своєю суттю є особистісно зорієнтованим, тобто дає змогу студентам пізнавати нове на власному досвіді й досвіді інших, що й стимулює їх пізнавальні інтереси й уможливорює усвідомлення ситуації успіху в навчанні. В основі проектного навчання лежить ідея креативного засвоєння студентами знань шляхом самостійної пошуково-

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ (АНГЛОМОВНОЇ) КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

дослідницької діяльності, тобто проектування, продуктом якого є конкретний навчальний проект (це може бути певна презентація, звіт, виступ, реферат тощо).

Оскільки метою формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців є максимальне наближення їх професійної діяльності до реальних умов сьогодення (у тому числі й інтеграції у світовий простір, поглиблення міждержавних зв'язків тощо), то застосування проектного навчання є, на нашу думку, найбільш продуктивним. Саме тому, студенти з навчальної дисципліни – англійська мова – отримували конкретне завдання, яке вони мали підготувати за певний період часу, а пізніше презентувати перед аудиторією слухачів – студентів не лише своєї групи, а цілого курсу чи навіть факультету. Акцент у цих завданнях був спрямований на комунікативну взаємодію, психологічні аспекти комунікативної підготовки студентів, педагогічні умови формування комунікативної культури та окремих комунікативних умінь і навичок, а також іншомовної комунікативної компетентності.

Захист такого проекту наочно демонстрував рівень сформованості професійних рис студентів і їх комунікативної культури та іншомовної компетентності, зокрема. Перевага надавалася самостійній підготовці, тому такий підхід сприяв не тільки збагаченню комунікативного досвіду майбутніх фахівців, а й розвитку відповідальності, допитливості та ініціативності.

Основна мета застосування методу проектів у процесі дослідження полягала у розвитку пізнавальних умінь і навичок студентів, формуванні умінь орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно конструювати свої знання та інтегрувати їх з різних галузей науки. Структурні компоненти проектного навчання подано нами на рис. 1.

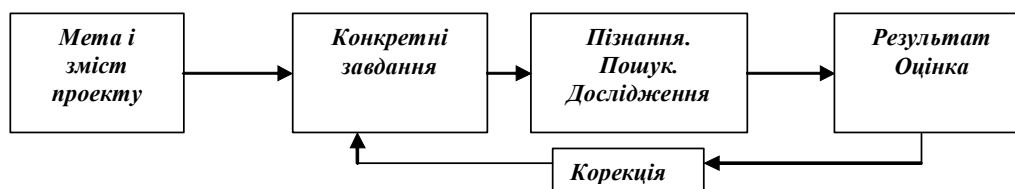

Рис. 1. Модель проектної технології

Студенти усвідомлювали, що проект – це проблема, планування або проектування, пошук інформації, продукт і презентація.

У процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів ми використовували

запропоновану О. Коберником наступну характеристику структурування змісту навчального матеріалу у проектному навчанні:

1) вибір теми проекту, його типу, кількості учасників;

2) продумування можливих варіантів проблем, які важливо дослідити в рамках визначеної тематики. Самі ж проблеми висуваються студентами з подачі викладача (навідні запитання, ситуації, що сприяють визначенню проблем, відеоряд з тією ж метою і т.д.). Тут доречно “мозкова атака” з наступним колективним обговоренням;

3) розподіл завдань по групах, обговорення можливих методів дослідження, пошуку інформації, творчих рішень;

4) самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними чи груповим дослідницьким творчим завданням;

5) проміжні обговорення отриманих даних у групах (на заняттях у науковому гуртку, проблемній групі, у груповій роботі в бібліотеці, медіатеці та ін.);

6) захист проектів, їх презентація;

7) колективне обговорення, експертиза, оголошення результатів зовнішньої оцінки, формулювання [4].

Особливий акцент у дослідженні зроблено на управлінні проектом з боку викладача англійської мови. Так, реалізуючи інформаційно-аналітичну функцію, викладач на основі опитувань, спостереження, індивідуальних бесід формує банк даних про пізнавальні інтереси студентів, їх рівень загального розвитку та англійської підготовки. Далі, реалізуючи мотиваційно-цільову функцію, педагог разом зі студентами визначає цілі проектної діяльності, актуальність теми проекту, мотивує студентів до роботи над ним. Далі, викладач разом зі студентами окреслює шляхи і способи досягнення мети; розробляє конкретний

план роботи над проектом, що й власне становить планово-прогностичну функцію управління проектом з боку викладача. Організаційно-виконавська функція забезпечує виконання наміченого плану згідно з графіком роботи, консультування студентів, що й мотивує їх до

пошукової діяльності. Поточний контроль діяльності студентів та аналіз результатів їх пошукової роботи становить зміст контрольної-діагностичної функції й, нарешті, завершує роботу над проектом – корегування одержаних результатів і визначення подальших шляхів дослідження проблеми – тобто реалізація корекційно-регулятивної функції [1; 2].

Для прикладу, наведемо застосування методу інформаційного проекту при вивченні теми “Вища освіта в світі”, застосованого нами для студентів третіх курсів. Студенти із різних груп готують презентацію проекту, наприклад, “Вища освіта в Англії”, “Вища освіта в Нідерландах”, “Вища освіта в Португалії” і т.д. Студенти наперед ознайомлені з переліком критеріїв, які будуть використовуватися при його оцінці, а саме аргументованість важливості теми проекту; глибина дослідницької проблеми; оригінальність запропонованих рішень; якість виконання продукту; переконливість презентації.

Саме цей метод розвивав ініціативу студентів, привчав до планової роботи, вчив зважувати всі обставини і враховувати можливі труднощі, привчав спостерігати, перевіряти себе в роботі, навчав правильно вести звітність, розвивав наполегливість у досягненні мети, самостійність, розширював сферу інтересів, обрії пізнання світу, реального і мисленнєвого спілкування. Проектна діяльність студентів, як з’ясовано нами у ході дослідження, ефективна тому, що мотивує студента до самостійної роботи, вибору оптимальних форм і методів її організації, зокрема до чіткого її планування, визначення порядку дій і відповідних засобів, аналізу власних наявних знань і умінь успішної діяльності, а також визначення та пояснення недоліків в організації певного виду діяльності та окреслення шляхів подальшого її удосконалення.

Особлива увага приділялася мові студентів, їх презентаційним якостям, умінням доводити й переконувати. Одразу наголосимо на тому, що проектна діяльність передбачала напрацювання в студентів таких якостей і умінь, які б дали змогу знайти своє місце в майбутньому професійному житті.

З огляду на окреслене, емоційно стабільна взаємодія між суб’єктами навчально-виховного процесу вищого навчального закладу забезпечувала атмосферу доброзичливості, ширості, демократичності. Альтруїзм і емпатія викладача у поєднанні з його повагою до думок, вчинків студентів, довіра, чуйність сприяли розвитку комунікативної культури.

Висновок. Ефективність вивчення іноземної

мови, як і процесу формування іноземної комунікативної компетентності, майбутніми фахівцями, за нашим переконанням, залежить від конструктивно обраних теоретичних підходів до розробки методики вивчення англійської мови та її впровадження в педагогічну практику. З іншого боку, аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що професійна підготовка студентів вищих навчальних закладів має враховувати зв’язки майбутньої професійної діяльності з навколишнім середовищем, суспільством, людиною, тобто діяльність будь-якого фахівця має бути гуманістичною, особистісно зорієнтованою, креативною. Звідси висновок, що формування іноземної комунікативної компетентності є надзвичайно актуальною проблемою, яка вимагає продуктивного вирішення. Одним із шляхів формування англійської комунікативної компетентності є застосування проектного навчання студентів у процесі вивчення ними англійської мови.

Подальшого дослідження потребує розробка конкретних методичних рекомендацій щодо застосування інноваційних технологій задля формування іноземної комунікативної компетентності студентів ВНЗ.

1. Амірагова Н.С. *Впровадження інтерактивних технологій у процесі навчання іноземних мов / Н.С. Амірагова // Використання інтерактивних методів при викладанні мови та літератури у середніх та вищих навчальних закладах: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. – Євпаторія: РВНЗ Кримський гуманітарний університет, 2009. – С. 54 – 57.*

2. Галацін К.О. *Особливості формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів / К.О. Галацін // Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. – Луцьк: РВВ Вежа, 2012. – № 8 (233). – С. 54 – 58.*

3. Катрич Н.Д. *Формування іноземної компетентності студентів політехнічного коледжу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://intkonf.org/katrich-nd-formuvannya-inshomovnoyi-kompetentnosti-studentiv-politehnichnogo-koledzhu/>. – Заголовок з екрану.]*

4. Коберник О.М. *Коберник О.М. Проектно-технологічна система трудового навчання / О.М. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 4. – С. 8 – 12.*

5. *Межкультурная коммуникация и корпоративная культура: Учебное пособие для студентов вузов по специальности “Лингвистика и межкультурная коммуникация” / Т.Н. Персикова. – М.: Логос, 2006. – С. 209.*

6. *Пассов С.І. Комунікативний метод навчання іноземному мовленню. – К., 2001. – 212 с.*

7. *Програма з англійської мови для професійного спілкування / [кол. авторів Г.С. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок, В.О. Іваніцева та ін.] – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (1930 – 1991 РР.)

8. Солодовникова Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Ю.Ю. Солодовникова. – Курск, 2009. – 28 с.

9. Чиханцова О. Роль ініціативної професійної комунікаційної компетенції під час оволодіння фахом у ВНЗ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua/>. – Заголовок з екрану.

10. Яцук О.Л. [<http://intkonf.org/vaschuk-o-l-formuvannya-inshomovnoyi-komunikativnoyi-kompetentsiyi-studentiv-nemovnih-vnz/>].

Стаття надійшла до редакції 11.02.2016

УДК 378.6.014.15/796“1930/1991”

Уляна Проценко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов Львівського державного університету фізичної культури

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (1930 – 1991 РР.)

У статті висвітлюється нормативно-правова база підготовки кадрів фізичного виховання та спорту в Україні у другій половині ХХ ст. Розкривається наукова та методична діяльність педагогічних колективів у цих закладах. Доведено, що головними чинниками, які впливали на зміст і структуру професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту на кожному із визначених етапів, були зміни в соціально-економічному розвитку держави.

Ключові слова: фізичне виховання, науково-дослідна робота, фахівець фізичного виховання, навчальний план, навчальний заклад.

Лит. 15.

Ульяна Проценко, кандидат педагогических наук, доцент кафедры украинского и иностранных языков Львовского государственного университета физической культуры

НОРМАТИВНО-ПРАВОВАЯ БАЗА ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ И СПОРТА В СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ (1930 – 1991 ГГ.)

В статье освещается нормативно-правовая база подготовки кадров физического воспитания и спорта в Украине во второй половине ХХ в. Раскрывается научная и методическая деятельность педагогических коллективов в этих заведениях. Доказано, что главными факторами, которые влияли на содержание и структуру профессиональной подготовки специалистов физического воспитания и спорта на каждом из определенных этапов, были изменения в социально-экономическом развитии государства.

Ключевые слова: физическое воспитание, научно-исследовательская работа, специалист физического воспитания, учебный план, учебное заведение.

Ulyana Protsenko, Ph.D. (Pedagogy) Associate Professor of Ukrainian and Foreign Languages Department Lviv State University of Physical Culture

THE LEGISLATURE BASE OF TRAINING OF SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT AT THE SPECIALIZED EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (1930 – 1991)

The article highlights the legislature base of training of specialists in physical education and sport at the specialized educational institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century. The scientific and methodical activity of teaching staff are disclosed. The article proves that the main factors that influenced the content and structure of physical education and sport professional training at every of the identified stage were changes in the socio-economic development of the state.

Keywords: physical education, scientific research work, specialist in physical education, curriculum, educational institution.

Актуальність проблеми. Аналіз історіографічних матеріалів щодо дослідження питання підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту в Україні показав, що, зважаючи на актуальність, було і є предметом багатьох наукових розвідок. Адаже

формування фізичної культури як складової частини загальної культури суспільства спрямованої на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування особистості, неможливе без